

Dopisi morajo biti frankirani, podpisani in opremljeni s štampiljko dotične organizacije.

Časopis prejema le člani strok. organizacij, ki so priključene Strok. komisiji za Slovenijo, in sicer brezplačno.

DELAVEC

STROKOVNI ČASOPIS

— Izhaja 15. v mesecu. —

Uredništvo in uprava:
Ljubljana, pošt. predal 290

Čekovni račun št. 13.562

Telefon interurban št. 3478

Rokopisi se ne vračajo.

Posledice civilizacije

Kako je bilo napisano pred 120 leti?

Beerova IV. knjiga splošne zgodovine socialnih bojev, ki jo je izdala letos Cankarjeva družba, ima v enem iz svojih poglavij, zanimivo poročilo, kako se je pisalo o razrednem boju pred 120 leti, oziroma kako je pisal in učil teoretik razrednega boja, zdravnik Charles Hall (1740—1820).

Prinašamo ta odlomek v pouk in spoznanje.

Uredništvo.

Pradružba ni poznala niti zasebne lastnine niti državne vlade. Še le v civilizaciji sta se razvili ti ustanovi in razcepili družbo v revne in bogate, v izkoriščevalce in izkoriščance, v gospodarje in podložnike. Bogastvo pomenja moč; bogastvo prisili revne, da morajo v tovarne in rudnike, kjer opravljajo najnevarnejša dela. Delavci ustvarjajo vrednosti, prejema pa samo mezde. Iz razlike med vrednostjo in mezdo nastaja dobiček, ki si ga dele zemljiški posestniki, podjetniki in trgovci. Sredstvo, ki z njim odzema bogati delavcem del dohodkov od dela, je kapital ali blago, ki ga daje podjetnik delavcem v obliki produkcijskih sredstev, sirovin in mezd na razpolago, da lahko potem delavci ustvarjajo več blaga. Toda tudi tisto blago, ki tvori kapital, je izdelek revnih.

Čemu pa delavci to razmerje priznavajo?

Pogodba med obema strankama ni prostovoljna. Reveži nimajo izbire; sprejeti morajo pogoje posestnikov kapitala ali pa morajo pomreti od lakote. Delavec je tako prisiljen delati. Zato pa so si posedujoči in neposedujoči, kapitalisti in delavci zmeraj nasproti.

Povprečna mezda angleškega delavca za leto znaša 25 funtov šterlingov. Število delavskih množic znaša osem desetih celotnega prebivalstva. V narodu, ki šteje 10 milijonov ljudi, je 8 milijonov delavcev. Če računamo, da šteje delavska družina 5 oseb, imamo 1 milijon 600 tisoč delavskih družin. Njih celotni dohodki znašajo na leto 1 milijon 600 tisoč krat 25 ali 40 milijonov funtov šterlingov. Količina pa znašajo celotni narodni dohodki v letu? Leta 1780 so ocenili zemljiško rento Anglije na 20 milijonov. Odtlej je za 10 milijonov narasla. Sedaj (1804) znaša torej 30 milijonov. Zemljiška renta predstavlja tretjino donosne vrednosti zemljišč, Donosna vrednost znaša torej 90 milijonov funtov šterlingov. Poglejmo obrt. Kakor je izjavil leta 1804 ministrski predsednik Pitt, znaša vrednost izvoza manufakturnih izdelkov 50 milijonov. Domači trg absorbira dvojno ali trojno vrednost izvoza. Te postavke predstavljajo letni donos dela, ki znašajo v celoti 312 milijonov. Od tega pa dobivajo izdelovalci tega iznosa, t. j. revni: 40 milijonov funtov šterlingov, približno torej osmi del tistega, kolikor je vredno njihovo delo. Osem desetih prebivalstva dobi osmino, dve desetini naroda pa sedem osmin letnega narodovega dohodka. In prvi so tvorci bogastva, uživajo pa drugi.

Škoda, ki jo utrpe revni, je v korist bogatim. Čim bolj se civilizacija razvija, tem večje postaja bogastvo, ki ga imajo posedujoči. Zviševanje bogastva se kaže v naraščanju zemljiške rente; v naraščanju državnih dolgov, radi katerih postaja država bolj in bolj odvisna od finančnikov; v naraščanju manufaktur, trgovskih hiš, ladjedelnice, pristanišč, skladišč, cest,

KONGRES DELAVSKIH ZBORNIC

VI. kongres Delavskih zbornic v Jugoslaviji bo v Beogradu dne 26. in 27. januarja 1936. Zasedal bo v veliki dvorani Delavske zbornice, Nemanjina 28 in se začne ob 9. uri dopoldne.

Dnevni red je:

1. Otvoritev kongresa.
2. Brezposelnost, pomoč in zavarovanje v slučaju brezposelnosti.
3. Delavske mezde, njihova zakonska zaščita.
4. Pravica delavskih organizacij in pravica stavke.

5. Rezultati dela ankete o zaščiti hišnih poslov, o zaščiti rudarjev in o položaju tekstilnih delavcev.

Pred kongresom bodo sledeče ankete: 23. januarja 1936 o zaščiti hišnih poslov.

24. januarja 1936 o položaju tekstilne industrije v Jugoslaviji in o položaju tekstilnega delavstva.

25. januarja 1936 rudarska anketa, ki jo skliče Ministrstvo šume in rude in katera bo razpravljala vprašanje varnosti v rudnikih, o socialnih in pravnih razmerah rudarjev in o rudarskem zavarovanju.

Volitve obratnih (delavskih) zaupnikov, ki so v mesecu januarju, morajo vsepovsod pokazati naš jekleni MI. — To je novoletni pozdrav in poziv Strokovne komisije za Slovenijo in „Delavca“.

prekopov, uvoza in izvoza. Obenem z naraščanjem bogastva pa se množi število revnih. Kajti srednji sloji, ki so nekaj časa še vzdržali nad črto, ki jih loči od revščine, padajo polagoma pod črto. Revni pa padajo še globlje, kajti z naraščanjem bogastva naraščajo tudi zahteve bogatašev in njihove potrebe po luksuznih predmetih in po finejši izdelavi predmetov, radi česar postaja delo napornejše in tudi dolgotrajnejše. Radi tega pa se nasprotja tako zaostre, da se moramo bati, da bi se revni ne začeli upirati, kajti samo tako bi se utegnili osvoboditi od silnega izkoriščanja. Na take poskuse bi bogati odgovorili z maščevanjem. V taki državljanski vojni pa bi prišlo do militarizacije države.

Bogati sploh kaj radi povzročijo vojno. Namen vseh vojn je, da bi se razširile trgovina, manufakture ali država. Medsebojna konkurenca bogatih vseh narodov, ki imajo razvito trgovino in manufakture, za sirovine in luksuzne predmete tujih dežel vodi v vojno, ki revnim prav v ničemer ne koristijo, čeprav bogati zmeraj zatrjujejo, da vodijo vojno za narodovo blaginjo. Pohlep po večjem izrabljanju, žene bogate, da si skušajo pokoriti tuje narode, iz česar se izcimijo novi krvavi konflikti. Prevzetnost in agresivni značaj bogatinov povzročata, da posežejo bogati za orožje že pri najmanjšem odporu, ki nalete nanj v inozemstvu, da bi zavarovali takozvano narodno čast. Toda vedno in povsod morajo vprav revni nositi vsa bremena. Radi tega so tudi bogati hitro pripravljeni napasti tuje narode. Toda bogati poznajo še druge motive za vojne. Kakor hitro opa-

zijo, da skušajo revni zahtevati svoje pravice ali pa poboljšati svoje razmere, tedaj že izbruhne kak mednarodni konflikt in tedaj naščuvajo revne, da se medsebojno streljajo.

Bogati prav dobro poznajo koristi vojne. Zato skušajo šolskim otrokom vcepiti vojnega duha. Zgodovinske knjige so polne vojnih opisov. Vojno opisujejo kot nekaj imenitnega, sijajnega, dvigajočega; hvalijo junake in proslavljajo junaška dejanja, t. j. krvave vojske in prelivanje krvi in morilce. Pač pa nikoli ne slikajo žalostnih posledic vojne: Razmesarjenih teles, srce trgajočega stokanja ranjencev, kupov mrličev in prenapolnjenih bolnic, nič ne govore o revežih, ki so tako naščuvani morali takorekoč sami uničiti svoje upe v izboljšanje svojega položaja ter morajo pri vsem tem še nositi vsa bremena tega strašnega podjetja.

Sila, ki zmora v kljub razumu, v kljub čustvom človeške narave zbuditi vojno vihar nad narodi in deželami, mora biti res železni. In ta sila je bogastvo, je kapital, ki je nastal na ta način, da se je prvotna enakost razbila. Vojno najdemo sicer tudi pri takozvanih divjakih. Toda pri njih nastane radi pomanjkanja potrebnih življenjskih sredstev ali radi nezadovoljstva gospodarstva, ki bi zadovoljilo vse potrebe vseh članov. V civilizaciji pa nastane vojna radi pohlepa po razkošju, po nepotrebnih in nekoristnih rečeh, ki služijo samo še za hušje zatiranje revnih. In prav gotovo je, da bi danes ne bilo več vojn, če bi ljudstvo odločevalo o gospodarstvu, vojni in miru.

Vse to torej je bilo napisano že pred 120 leti.

L. Jakomin:

Nova naredba o podpiranju brezposelnih in posredovanju dela

Seja Centralnega odbora Borz dela

Dne 27., 28. in 29. decembra 1935 se je vršila v Sarajevu seja Centralnega odbora Borz dela. Poleg poslovalskih zastopnikov so bili na seji tudi zastopniki delavstva iz vseh pokrajin države. Delavstvo Slovenije sta zastopala Jakomin Lovro kot član Centralnega odbora Borz dela in tajnik Delavske zbornice Uratnik Filip.

Poleg proračuna za leto 1936 je bila na dnevnem redu tudi naredba o podpiranju brezposelnih. Misleč, da se bo na seji pod točko dnevnega reda razpravljalo o predlogih, ki naj pridejo v novo naredbo, so bili za-

stopniki delavstva kakor poslodavcev izredno presenečeni, ker so bili postavljeni pred izvršeno dejstvo. Predsednik centralnega odbora dr. Krmpotič je predložil seji novo naredbo, ki je bila 15. decembra 1935 od Ministra socialne politike podpisana in stopi v veljavo 1. januarja 1936. Zastopniki delavstva so odločno protestirali proti načinu uveljavljanja za delavstvo tako važne zakonite naredbe. Vedno je bil običaj, da se je tako važne stvari, ki dobijo zakonito veljavo, pretresalo na forumih delavskih institucij in je bilo omogočeno staviti svoje predloge. Zakon

o zaščiti delavcev v § 39 jasno in dobesedno pravi: »Državna oblastva morajo pošiljati vse zakonske načrte, uredbe in naredbe, ki se direktno ali indirektno dotikajo koristi delavcev ali nameščencev, Delavskim zbornicam v izjavo, predno se sankcionirajo.« V tem slučaju pa se je postopalo popolnoma nasprotno. Zastopniki delavstva so dobili novo naredbo šele na seji predloženo. Razumljivo je, da se v podrobnosti naredbe niso mogli spuščati in so radi tega zahtevali, da se da nova naredba v razpravo vsem Delavskim zbornicam in interesentom, ter da se po proučitvi iste skliče anketa, na kateri se ima osvojiti predloge interesentov in naredbo v tem smislu popraviti, ker drugače nebi mogli prevzeti odgovornosti in nadalje sodelovati v Javnih borzah dela.

Predlog zastopnikov delavstva je bil od strani predsednika osvojen.

Zastopniki delavstva so vedno naglašali potrebo, da se mora za podpiranje in posredovanje brezposelnih delavcev:

1. Vrniti k samoupravi Borz dela.
2. Poenostaviti administrativno poslovanje Borz dela in odpraviti vsak nepotreben birokratizem.
3. Podpirati brezposelne delavce tako, da se ne bodo v času največje revščine in brezposelnosti ustvarjale finančne rezerve.

Ker je treba novo naredbo, zlasti njene slabe strani, popraviti in predloge za izboljšanje podpreti s statističnim gradivom, je Delavska zbornica v Ljubljani takoj sklicala anketo zastopnikov vseh delavskih organizacij, Okrožnega urada, Pokojninskega zavoda in Borze dela v Ljubljani, ter jih naprosila, da jo pri tem delu podpirajo z vsemi svojimi silami. Tudi strokovne organizacije bodo pozvane, da pri tem delu sodelujejo in bodo prejeli delavci posebne tiskovine, ki naj jih takoj izpolnijo in odpošljejo Delavski zbornici.

Po novi naredbi bi s 1. julijem 1936 prišel v veljavo nov način podpiranja brezposelnih.

Novi pravilnik podaljšuje podporo za nezaposlene, ki so bili zaposleni v letu pred prijavo JBD vsaj 8 mesecev, v dveh letih pred prijavo vsaj 12 mesecev in katerih tudi starši za primer nezaposelnosti ne morejo preživljati, na razdobje 16 tednov. Sezonski delavci imajo pravico do rednih podpor pod enakimi pogoji. Poleg tega se predvidevajo izredne podpore za delavce s krajšo zaposlitvijo.

Čeprav bi mogli biti delavci poviška podpori veseli, se vendar bojimo, da bo krog podpirancev s karentnimi roki in drugimi pogoji vse preveč omejen. Posebno neugoden pa je po našem mnenju položaj sezonskih delavcev, ki bodo od podpore skoro docela izključeni.

V podrobnosti nove naredbe se za sedaj spuščati ne bomo, ker se ista še proučuje in bomo važnejše stvari in predloge objavili naknadno. Najmanj kar se da o njej reči, je, da predstavlja skok v temo.

Delavstvo zahteva izboljšanje nove naredbe v onih 3 glavnih smereh, ki smo jih uvodoma navedli.

*V vsako delavsko
stanovanje naš de-
lavski tisk!*

Silvestrovanje Strokovne komisije

je bilo prav lepo in domače. Bil je prisrčen družabni večer ljubljanskega in okoliškega delavstva. Dvorana je bila naravnost premajhna in so morali mnogi oditi, ker ni bilo prostora. Taki večeri zelo mnogo prispevajo k kulturnemu in duševnemu dvigu članstva in delavstva sploh, med njimi zaveže prijetna sodružna domačnost. Spored je bil prav zabaven, pester, posebno je ugajala simbolična igra Iv. Vuka: »Mi kovači...« Godba »Zarja« je igrala neprestano v veliko zadovoljstvo plesalcev in tudi neplesalcev. Postrežba je bila dobra, in kar je za take delavske prireditve važno, bilo je vse poceni in to kljub temu, da je bila pijača in jedaja prvovrstna. Družabno življenje med delavstvom poživiti, družabno življenje pri vsaki priliki uveljaviti, ga celo forsirati, je kakor bi zarezali globoke brazde v ledino in oral rodovitno zemljo, ki bo

rodila obili in bogati sad, to so družabni večeri delavstva. »Delavsko glasbeno društvo »Zarja« je sodelovalo z vsem svojim elanom in pokazalo, kaj se vse da in more narediti, da se zabava, zadovolji, vzgaja in uči človeka-delavca. Njeni odseki: godbeni, mandolinski, mešani, moški in ženski pevski zbor, delavski oder in govornilni zbor, so pokazali, da je vsak v sebi poln življenja in gibanja, skupno pa močna sila kulturnega delavskega gibanja.

Želimo, da bi bilo več takih delavskih družabnih večerov. IN ČE SMO PRAV INFORMIRANI, BO ZOPET TAK DRUŽABNI VEČER 1. FEBRUARJA t. l. V DVORANI DELAVSKE ZBORNICE. PRIREDI GA »ZARJA« Z VSEMI SVOJIMI ODSEKI. Torej, na svidenje 1. februarja 1936.

SPLOŠNA DEL. STROKOVNA ZVEZA JUGOSLAVIJE

Hrastnik.

Staro leto je za nami. Pričeli smo novo leto z imenom 1936. Ali bo kakšna razlika od 1935. leta? Kakor je bilo staro polno težav in gorja posebno za delavski razred, tudi novo ne bo boljše — razen — povdarjam in naglašam — razen, če ne pljunemo v roke in zavijamo rokave in si ustvarimo boljše novo leto od starega. Saj je pač, kakor je Karl Marx trdil, izboljšanje položaja delavstva v rokah delavcev samih. Če se ne močnejše združimo v svojo strokovno organizacijo, če redno in z razglabljanjem čitamo naše delavske časopise »Delavsko politiko«, »Delavca« in »Ljudski glas«, bomo gotovo svojo voljo utrdili in okrepili. Treba je pa tudi ta naša glasila širiti še med ljudi, ki sicer trdo garajo, nič nimajo, a še danes ne vedo, kam spadajo in kje delavske liste dobe.

Če bomo tako delali, pa bo naša delavska armada zelo, zelo pomnožena in močna.

Prvo kar je treba v začetku novega leta pokazati in kar je najbolj važno, je to, da moramo paziti pri volitvah delavskih zaupnikov, da bodo izvoljeni naši možje, kakor jih treba na tem mestu našega zaupanja. Ne se pustiti vplivati in zbežati raznim namazanim gobcem in jezikom, ki so namazani zato, da škodujejo delavskemu gibanju — janičarji v delavskemu razredu — in kakor so nekaj govorniki janičar je hušji od Turka — je zdaj janičar v službi kapitalista hušji od kapitalista samega.

Zato vsi v našo SDSZJ in močni bomo, da se bo ob našo strnjeno organizacijo odvijal vsak sovražni naskok.

To naj bodo tudi besede voščila za Novo leto 1936 vsem sodrugom in sodružicam v Hrastniku in izven Hrastnika.

Družnost.

ŽIVILCI

Za Novo leto!

Prvega januarja leta entisočdevetstosestindeset si bodo milijoni stiskali roke in voščili

»Srečno Novo leto!«

Ali so ta voščila izkrena?

V družabnem redu, kjer je toliko razdvojenosti, ne more biti tako voščilo iskreno. Če bi bili vsi ljudje zares enakopravni, za vse ljudi bile dostopne socialne dobrine, ko bi ne bilo gospodstva človeka nad človekom, ko bi ne bil človek suženj človeku, ko bi ne bili, kakor zdaj milijoni in milijoni ljudi gospodarsko izrabljeni od posameznih skupin, velikih, srednjih in majhnih kapitalistov, lastnikov ogromnih prirodnih dobrin, tedaj bi lahko pozdrav: »Srečno Novo leto« zares veljal kot pozdrav sreče in blagostanja.

Ni li to farizejsčina, ko na primer siromaken in kulturno potlačeni proletarci-delavci vošči iz strahu ali iz gole navade svojemu izkoriščevalcu-kapitalistu, veleindustriji ali bankirju »Srečno Novo leto«? In izkoriščevalec njegovih delovnih sil mu odgovori: »Hvala lepa in tebi želim iz srca mnogo sreče v Novem letu.«

Ni to farizejstvo?

Dva nasprotna si tabo-a, dva različna razreda, v večni medsebojni borbi stoječa si drug drugemu želita srečno Novo leto. Večje ironije ni, ali diktira jo običaj, navada, recimo uljudnost.

Delavec, siromak, lačen, ker mu je kapitalist odmeril takšno mezdo za njegovo delo, da od nje ne more živeti, a je za umreti prevelika, mu mora voščiti še večjo srečo, kakor jo že ima. Točno vzeto, pomeni to, da naj delavcu sedanjo mezdo se zmanjša, naj podaljša delovni čas, naj vrže delavca v brezposelnost, ker to je kapitalistični stroj k njegovi sreči.

Razredno zavedni delavci vedo, da je kapitalistu vsako leto »srečno« in da bo srečno tudi v bodoče, dokler bodo nezavedne, razredno neorijentirane delavske množice živele v fantaziji o sreči, ki jim jo bo nekdo prinesel, podaril in pričaral.

Razredno zavedni delavci vedo, da ni sreče brez žrtve, borbe, odločnosti, organiziranosti in da si jo morajo delavske množice s svojimi rokami ustvariti in priboriti. In to je s pomočjo razredno zavedne strokovne organizacije, ki okuplja okrog sebe ves delavski razred, fizične in duševne delavce ter jih jekleni, da s svojimi strnjanimi silami gredo srečo sebi in vsem, ki so dobre volje.

Ta četa jeklenih mož in žena si stiska roke prvega januarja 1936 sodružno in si želi vse najboljše v Novem letu, da bi v Novem letu korak delavskega razreda bil odločnejši, da bi izvojevali staro pravdo, pravdo priznanja človeka.

In v Novem letu 1936 se pozdravljajo razredno zavedni delavci z geslom:

»Vsi za enega, eden za vse!«

V nas je tista sila, ki bo izboljšala bedne razmere živilskega delavstva in zato skrbite, da bodo naše vrste v Zvezi živilskih delavcev gostejše.

In bodi naš pozdrav.

Savez živilskih radnika, centrala Zagreb.

Predsednik: N. Hruškar.

Tajnik: R. Grubner.

Pivovarna »Union« v Ljubljani.

Čudne so razmere in zgodbe v tej pivovarni.

Zaposluje okrog 130 do 140 delavcev in delavk. Že od nekdaj so po večini organizirani v Zvezi živilcev, sedaj kot odsek pivovarjev v Splošni delavski strokovni zvezi Jugoslavije.

Pa je nekje nekaka črv, in je začel glodati to delavstvo in se zarijati v strokovno organizacijo. Gospodje »plavi« bi radi spletili svoje gnezdo med delavstvom.

Pa če že, naj poskusijo svojo srečo, vendar pošteno, ne z lažjo, z obljubami, ki so prazne.

»Dobili boste večje mezde, če boste pri nas organizirani.«

take in podobne obljube šepetajo na ušesa delavcem.

In recimo, še to ni tako hudo. Kdor pač rad verjame in se boža z obljubami, naj se. Vso srečo voščimo. Ali v tovarni je nek strojni mojster. Dečko, ki še danes ne ve slovenskega jezika. Prišel je iz Maribora iz tamkajšnje pivovarne. Baje je imel pogoj, da se je moral naučiti slovensk. jezika. V pivovarni v Ljubljani je že nekako drugo leto, a zna manje kakor papiga, če bi se jo učilo eno leto. Da se mu tudi v Mariboru ni hotelo učiti slovenščine, čeprav je jedel pri nas kruh, je dovolj značilno. Delavstvo ga namreč ne more razumeti, če kaj odreja in tako — razumljivo — to ali ono reč naredi narobe. A potem je zmerjanje, da delavstvo dela tako našaš in da noče delati.

Najlepše pri tem je pa to, da ta gospod hoče pomagati »plavim« do veljave in že posebno sedaj pri volitvah obratnih zaupnikov je med tistimi, ki se trudijo, da bi stare zaupnike kar »penzionirali« in izvolili njim primerne.

Na zadnjem sestanku pivovarjev so se proti koncu slišali različni klici, med njimi tudi očetek, da se noče učiti slovenski. To je, kajpada, zvedel in je prišel zmerjati tistega delavca, ki je to očrtal in mu zagrozil z odpuščanjem.

Izrazil se je baje celo, da se slovenski ne bo učil, a ko bo zopet Avstrija vse nazaj vzela, bo že pokazal razgrajenost. Meni da je zastopnik oblasti si to izjavo zabeležil, a če je kaj iz tega sledilo, ne vem. Res je samo to, da je v tovarni v Sloveniji, kjer so slovenski delavci, tujec, ki se počuti bolj domačega kakor domači delavci in mu je slovenščina deveta briga, ker bo že pokazal, ko bo Avstrija dobila vse zopet nazaj.

Vi delavci in delavke pivovarne »Union«, naj bo kandidatna lista za obratne zaupnike, postavljena od vaše organizacije, izvoljena s 100% glasov.

Konferenca živilcev.

22. decembra 1935 je bila v Celju konferenca živilskih delavcev — pekovskih pomočnikov, ki jo je sklicala zagrebska cen-

STROKOVNI VESTNIK

KOVINARJI

Silvestrov večer v Kamniku

Delavsko pevsko društvo »Solidarnost« v Kamniku se je poslovilo od starega leta na ta način, da je priredilo v dvorani gasilnega doma v Kamniku Silvestrov večer, ki je uspel nad vse pričakovanje dobro.

Prostrana dvorana gasilnega doma je bila premajhna, da bi mogla sprejeti vse udeležence, marsikdo je moral oditi, ker ni bilo več prostora. Na sporedu je bilo petje, godba in šaljiva pošta.

Močan pevski zbor društva »Solidarnost« je pod vodstvom svojega priljubljenejšega in spretnega pevovodje s. — — — izvajal venček narodnih pesmi tako umetniško dovršeno, da so zbrani poslušalci naravnost onemeli. Ko sta pa potem zadoneli še pesmi »Zdravo hrabri bojovníki« in »Mali hočemo pesmi« se je dvorana spremenila v pravi pravcati vihar navdušenja in odobravanja ni hotelo biti ne konca ne kraja.

Bil je res pravi delavski večer. Trpeči obrazi sodrugov in sodružic so se nekako razjasnili. Bili so polni svetlega optimizma in trdnega prepričanja: Delavski razred gre naproti boljšemu življenju, novi bodočnosti, ki bo — njegova.

Ves večer je potekel v najlepšem soglasju med vsemi. Navsezadnje smo se pa z sodružicami še malo po podu zavrteli. Kar prestrašil sem se, ko sem enkrat pogledal na uro in videl, da je že štiri: Bil je čas odhoda.

Sodrug in sodružice iz Kamnika! Hvala Vam! Večer, ki sem ga preživel med Vami, mi ostane v najlepšem spominu. Družnost! Obiskovalec.

Štore

ZAHVALA.

Spodaj podpisani se najiskrenejše zahvaljujem vsem sodrugom in sodelavcem za nabrano vsoto Din 221.— v času moje bolezni. Štore, dne 16. dec. 1935.

Rozman Kristijan.

RUDARJI

Kočevje

Rudarji in njih božične počitnice

Če je narod srečen, potem je sigurno kočevski rudar, ker za njega poskrbijo celo odločilni faktorji, da ima oddih. In bili smo tudi rudarji tako srečni, da smo nasto-

pili božične počitnice. Res je, potrebni smo tudi mi počitnic, saj smo tudi gotova veja jugoslovenskega naroda.

Gospodje bi pa morali poskrbeti tudi za to, da bi imeli naši plačilni listki 1. in 15. v mesecu vsaj nekakšno »težo«, potem hajd, z veseljem na počitnice.

Skrbi in beda kočevskih rudarjev je že znana na vseh koncih in krajih. Tudi to, da smo imeli za mesec december samo 200 ton naročil in da za januar ni nič boljše. Tako bomo zopet delali toliko, da ne bomo zaslužili niti za odtegljaj, kakor se je to zgodilo v minulem mesecu od 15. dec. do 1. jan. Zaslужili smo namreč samo eno dnevnico, to je 37 Din; a odtegljaj, to je starostno in bolniško zavarovanje, luč in drugi zakoniti odtegljaji, pa so znašali 116—124 Din. Zdaj pa dobro pogledajte, kaj pravijo številke in kako jih naj uravnesimo.

Zelodčki naših ubogih otrok in žen pa naj zaspe zimsko spanje. Nas družinske očete niti ne omenjamo. Če gotovi gospodje nočejo vedeti ali res ne vedo, da imajo rudarji in njih svoji tudi želodce in da se morajo vsaj rudi morale oblačiti, potem seve, ni pomagati.

Letošnje novoletno voščilo v družinskem krogu je bilo samo en žalosten pogled moža na ženo in na otroke in obratno. Naše novo leto, v katero smo vstopili, je jako megleno in ni upanja, da prodre solnce in jo razprši.

Razne intervencije, deputacije, prošnje in vse kar je bilo mogoče, se je ukrenilo. Na vseh mestih se nam je zatrjevalo, da je zadeva rešena. Podjetje pa nima do danes nič več naročil kakor 200 ton — to je vse.

Kočevje je pač glavnača trpečega, v nebo upijajočega delavca. Ni na vrhovih človeške družbe človeka s tako zdravimi ušesi, da bi slišal ta obupni klic.

Razno meščansko časopisje je že večkrat pisalo, da je za naš rudnik stvar rešena in celo v »Domoljubu« smo čitali, da je stvar v redu. In da to ne drži, kar nam je naš poslanec za Kočevski okraj dr. Lavrenčič poročal.

Dopisnika »Domoljuba« pozivljamo naj pride med nas, svetujemo mu naj gre k zdravniku, da mu očisti ušesa, ker on gotovo ne sliši, pač pa samo misli, da rudniška sirena žvižga, dasi je sedaj počivala celih 17 dni.

Rudnik je počival kakor merodajni faktorji. In rudarji, kajpada, so tudi morali, ker se božičnih počitnic ne sme kršiti.

Stare orski:

V urah, ko smo družina ena...

(Bežni spomini na delavsko-prosvetni večer 14. decembra 1935.)

Človeku-delavcu se hoče družabnosti. Posejati hoče urco ali dve v prijaznem, sodružnem svojem ozračju, da tako ublaži trdo in gorjupo vsakdanost, da si osonči svojo čustvenost s toplejšimi žarki in, rekel bi, svojo odpornost življenja in mišljenja, podzavestno zjekleni. Podzavestno se mu v duši pojavi nekaka vera, nekako zagotovilo, da v kljub vsemu treba dvigniti glavo in iti preko vsega zla današnje človeške družbe in ustvarjati novo ozračje. In v takih trenutkih vstane v človeku, ki je v vsakdanjem življenju ponižan in razžaljen, čut, sicer podzavesten, da so vsi okrog njega ljudje kakor je on, vsi s svojimi težavami in svojimi vrlinami in da so krive le razmere privzgojenega egoizma, priučene domišljije »jaz in le jaz«, da je človek človeku volk. In v njem vstaja nekako hotenje, komaj zavedajoče se prepričanje, da treba to ozdraviti, spremeniti, če ni drugače celo izrezati, da treba pojm človečanskega priznavanja in dobre volje k svojemu sočloveku človeštvu privzgojiti.

In družabni večeri, delavski prosvetni večeri, so kakor pljuč, ki orje ledino, ki že enkrat izorano zopet praši, ki spreminja neobdelano, ali zapuščeno, v rodovitno pokrajino. Ne vzraste sicer vsako seme, ki je posejano, tudi vsaka bilka, ki vzraste, ni še sadu bogata, vendar je pokrajina že vsa drugačna kakor je bila prej. Na družabnih večerih, na delavskih prosvetnih večerih, se razvedre obrazi, se pozabijo za hip skr-

bi in težnje in vse je objeto v nekako družabnost, ki človeka, ko to opazuje, spominja na začetek pomladanskih dni v naravi. Isti proces se vrši v človeku-delavcu, kakor se vrši pomladi v naravi, ko vse zakipi novega življenja, ko se vse giblje kvišku, k rasti.

Gospoda je to pojava v človeku dobro razumela. Zato ima gledališča, zato ima koncerte, zato ima družabne večere, klube, plesišča, športe, kratko, društva različnih imen in nalog, ki obnavljajo notranost človeka s čustvi in hotenji. Kakor kamnosek, kleše kipe, čblike, kulture v človeku v vseh podrobnostih, v vsaki malenkosti, še tako neznatni, podobno svojih nazorov in svojega mišljenja. Samo delavstvo je bilo v tem prikrajšano in je še prikrajšano. Ne-prestano delo, neprestana skrb za kruh, bojazan, da ne izgubi še tistega koščka, ki ga slučajno ima, je paraliziralo njegovo hotenje, ga, kakor morij in opij, omamljalo, da se mu ni zahotelo niti misliti o samem sebi, o svoji zapostavljenosti in o razliki, ki je med človekom in človekom na svetu, čeprav enako, kakor on, rojenim, in od kod je ta razlika.

In delavski prosvetni večeri, družabni večeri, te ali one delavske prireditve, ki se zadnja leta v vseh delavskih revirjih vršijo z vso lepoto, toploto in bogastvom delavske duše, so zaorali ledino na široko in globoko. In povsod tam, kjer so take prireditve, je čutili moč delavske volje, njegove skupnosti, organiziranosti in uveljavljanja resničnega človečanstva. In če pride človek med to delavstvo, med take sodruge in sodružice, se počuti kakor da je prišel domov k svojem, v družino, kjer je domačnost, prijaznost, spoštovanje drug drugega, smeh in lepa beseda.

Zato pozdravljeni delavski prosvetni večeri, delavski družabni večeri! Kajti duša mi vriska, ko se najdem v množici prijaznih, samozvestnih, veselih, ki so kakor eden, a tam na odru doni pesem, boža in poljublja, akordi muzike razgrevajo srca, govornilni zbori, deklamacije, simbolične slike-algorije koncentrirano slikajo tisto, kar bi ne smelo biti, a je, a tisto kar bi moralo biti, pa še ni... in tako utrjajo v vseh hotenja, ustvariti vse tisto, kar še ni, izgladiti, odrezati vse tisto, kar boli.

Tak delavski prosvetni večer je zopet bil 14. decembra 1935 v Ljubljani v dvorani Delavske zbornice. Bil je to večer spomina smrti Ivana Cankarja.

Če sem pogledal po večerih v delavnico te prireditve, me je objemalo čudovito prepričanje, da delavstvo v svojem kulturnem ustvarjanju raste v neizmerno višino, da uporno stopa preko vseh ovir in zida stavbo lepote, človečanske vzvišenosti in velikega ML Delavski oder »Zarja« je vadal enodejanko-burko Ivana Moleka »Vse na obroke«. Smeh in zafkracija. Kajti, blagor tistim, ki pričarajo razigran smeh na usta ponižanih in razžaljenih. In ta burkadejanka, kakor so jo igrali, je stresla mišice v gledalcu in obraz in oči so se smejale vse razigrane. Tam zopet je vadal govornilni zbor odlomke iz »Kurenta« in »Bele krizanteme«. Ivan Cankar je zaživel, njegov duh se je oglasil iz ust govornilnega zbora v izrazitih, krasnih besedah, obtožbi in pozivih. — Tam v drugem prostoru je vadal mandolinski orkester »Zarje« — draketa in fantje — pesem pozdrav: »Zdravi brabri bojovníki...« in venček slovenskih narodnih pesmi. Božajoče so strune izpod rok godbenikov in godbenic pele:

»Nocoj pa oh, nocoj,
ko mesec svetil bo,
bo k meni ljubi moj...«

»Da«, sem pomislil. »Nič tistega učene-ga. Svoje, domače, čustveno, da zaigra srce in se smeji, je v teh akordih in pojmu pesmi. Pa mora pobožati še tako žalostno srce.

Stopil sem v drug prostor. Pevci in pevke. Moški, mešani in ženski zbor »Zarje«. Pevovodja je intoniral, pomagal peti, zgubancil čelo, ustavil glasove, zaigral na klavir: »Tako mora biti... Pazite...« in zopet intoniral. In glasovi vseh so bili poslušni, čeprav je bila že pozna noč, in iz ust pevcev in pevke so uhajali akordi kakor bi igrali. Treba, kajti, čez dva tri dni bo nastop.

V glasbeni sobi »Zarje« pa je vadal orkester na pihala. 34 godbenikov. Tokrat hočejo vsi nastopiti. Vseeno, če bo dvorana oglušila, nastopiti hočejo. Zakaj, vsi odseki tokrat nastopijo prvič: Mandolinski, pevski, dramatični, recitacijski... pa se mora matica, godba na pihala, ki je že cela leta sodelovala pri delavskih prosvetnih večerih, pokazati v celoti in popolnosti. To zahteva ne samo uljudnost od odsekov, temveč tudi čast. In rečem vam, vaje so bile kakor koncert. Kapelnik je sicer prebodel z oči vsako napačno noto, ki je tuintam ušla iz tega ali onega instrumenta, zahteval ponovitve, a godbeniki so pokorno izpolnili ukaz — in napačna nota je bila mrtva.

Nekaka vročična napetost je bila tiste dni pred prireditvijo. Sodelavcev, godbe, orkestra, delavskega odra, govornilnega zbora, recitatorjev, pevcev in pevke... kdo bi vse delavci, je bilo nekaj nad 75 oseb. Sami delavci in delavke. Podjetni, gibčni...

trala Saveza živežarskih radnikov Jugoslavije. Udeležili so se konference centralni tajnik s. Grubaner iz Zagreba, za podružnico Ljubljano ss. Margetič in Tomc, za podružnico Celje Lah in Pobec, za Strokovno komisijo tajnik s. Vuk. Podružnica Maribor ni poslala delegata. Na dnevnem redu je bilo: Položaj našega pokreta v Sloveniji; vprašanje nočnega počitka v pekarnah; vprašanje delavskega tiska; obračunavanje kvote Strokovni komisiji in drugo.

Poročila o vseh teh točkah so bila pregledna in izčrpna.

Sprejel se je sklep, da se podružnici v Ljubljani da 10% za oblastno tajništvo in to od vseh treh podružnic v Sloveniji. Podružnice pošiljajo svoje obračune kakor do sedaj centrali v Zagreb z istimi odtegljaji. Centrala pa bo plačala za upravo oblastnega tajništva v Ljubljani od tega 10%. S tem je bilo ustanovljeno oblastno tajništvo v Ljubljani.

Glede odprave nočnega dela v pekarnah je bilo sklenjeno, da se v mesecu januarja sklicujejo sestanki po vsej Jugoslaviji z zahtevo odprave nočnega dela. Določila se je deputacija, ki bo intervenirala pri banški upravi v tem smislu.

Konferenca je trajala do večera in je pokazala zdravo resno delo organizacije živilskega delavstva.

Živilci Celje.

Običajna božična pekovskih pomočnikov v Celju je za organizirane pomočnike vsekar dobro izpadla.

Brezposelni člani so dobili od 40 do 200 Din, izvzemši nekatere nečlane, katerim smo dali po 20 Din, to pa vsled tega, ker je bila zahteva nekaterih mojstrov, naj se da vsem. (Kar ni pravilno. Kdor ni z nami, ta je proti nam. Op. u.) Vsekakor je treba pri tem omeniti, da se je žena nekega sicer starega bivšega borca, ki pa ima ob koncu veliko črno piko, namram organizaciji, prav nehotno obnašala. Dobila je za moža 20 Din. Vzrok temu je tudi ta, da je pomočnik sam za lanske božičnike dobil 40 Din, a je namram nekemu mojstru, pri katerem je pustil mnogo svojega potu, pravil, da je dobil samo dvajset dinarjev. Vsled tega je mojster to leto odpovedal svojo pomoč, češ bom že sam dal itd. Gospodje mojstri — sicer čast komur čast — izvzeti so nekateri, se prav pošteno jezijo, da nismo tako piskali v rog kakor želijo. Da pa javnost ve kako in koliko socialnega čuta imajo, moramo napisati, da so darovali g. mojstri — 21 po številu — skupen znesek od 475 Din za božičnike. Pomočniki nezadovoljneži, neorganizirani, tu je vzrok in tu iščiti pomoči. Zadovolite se s tem, da kadar ste v delu, uživajte sad zavrednih organiziranih pekovskih pomočnikov, nedeljski počitek itd. Nikar pa ne zahtevajte še več socialnega čuta od nas, ker ste vi vedno naši dolžniki in nikdar in nikoli ne boste povrnili žrtvam in organiziranim njihovemu trudu. Toliko v vednost vsem! P. F. (Op. ured. V borbi je dejstvo to, da armada ne podpira ob strani stojišč, ki s tem nehotno podpirajo sovražnika. Resnica pregovora je: Kdor ni z nami, ta je proti nam — in to naj občuti.)

Celje.

Iz grozote svetovne vojne je prišel v Celje na svoje prvo službovanje naš s. Lah Štefan. Ob 16-letnem službovanju odhaja v Ljubljano.

Sodrug, ob tej priliki priznavamo, da smo zgubili svojega dobrega sodruga in učitelja. Težko nam je, da odhaja in se ti zahvaljujemo za vse, kar si nas učil. Častitamo ti na uspehih za solidarnost in kulturo v delavskem pokretu, katero delo si vršil vztrajno ves čas svojega službovanja v Celju. Želimo, da v Ljubljani nadaljuješ z istimi uspehi in z isto požrtvovalnostjo.

LESNI DELAVCI

ZAHVALA.

Podpisani se zahvaljujem vsem sodrugom in sodružicam za izrečeno sožalje ob smrti moje nepozabljene žene in za spremstvo na zadnji pot.

da je človek pri tem ustavil svoj korak in svoje misli in rekel:

»Smo, bog in bogme, kakor pšenica, kakor jeklo, kakor vosek...«
In večer sobote, dne 14. decembra 1935 je odprl vrata dvorane.

Dvorana vsa razsvetljena. Množica... Zmanjkalo je prostora. Žuborenje množice, smehi, pritaženo skriti, kakor bi se bali motiti koga. V obeh pričakovanjih, na obrazih vedrost.

Zvonec. Žuborenje utihne. Oči vseh se upro v zastor, baržunast in težek. Luči na stropu ugasnejo. Zastor se zgane in tiho in hitro razgrne.

Na odru godba. Kapelnik dvigne dirgiko. Svetli instrumenti se dotaknejo ustnic godbenikov kakor k poljubu. Mogočni akordi pozdravljajo: »Zdravi, hrabri bojevnik!...« zagrne.

Svečanost je v dvorani.

Godba igra dr. Dolinar-Bernardov venček »Mlada pota«. Kakor bi peli fantje na vasi. Klarineti so vriskali, rogovi objemali, trobente prigovarjale, basi pa grmeli zdaj dobrovoljno, zdaj srdito, da je moral boben od časa do časa udariti, da se je krik zopet nekoliko polegla v piano. Fučikov koncertni valček »Sanje« pa je bil igran, da so poslušalcem nože pod stoli kar same dajale takt. Godba »Zarja«, moram priznati, se stojiča iz samih delavcev, ki so po dnevi v tovarni, v delavnicah, na težkem delu in slabih mezdah, nekateri celo brezposelni, a vsi kakor eden, požrtvovalni in disciplinirani, se je dvignila v priznava umetniško višino. Vsak godbenik se sme s ponosom potrkati na prsi in reči:

»To smo MI, »Zarjani!«
Ploskanje je to v celoti in burno potrdilo.

Tem potom se zahvaljujem Zvezi lesnih delavcev, centrali v Ljubljani, za podarjeno izredno podporo Din 150.— in podružnici lesnih delavcev v Celju za podporo Din 100. Vsem še enkrat srčna hvala!

V slogi je moč — v delu rešitev!

Rebov Karol in sinček.

MONOPOLCI

Kakor vsako leto tako so tudi letos volitve obratnih zaupnikov, katere se morajo po zakonu vršiti vsako leto januarja meseca. Volitve so razpisane na dan 18. januarja 1936 od 10. do 13. ure, zato je potrebno, da vsi delavci, kateri ste včlanjeni v Zvezi monopolskih delavcev, da se bolj živahno zanimajo za institucijo obratnih zaupnikov.

Letošnje leto nas čaka ogromno delo. Pred vsem moramo, da se pravilno izpelje »Penzijski fond«. Kakor se tudi šušlja u ponovnem zmanjšanju plač, bo potrebna velika složnost, da se bode tako uredilo, kakor delavci zahtevamo. Zato delavci in delavke, pomislite, za kakšno listo boste glasovali. Ali boste glasovali za listo tistih, kateri vas tolažijo s svojimi ministri ali za listo, v kateri so sami pravi vaši zastopniki, kateri se ne bojijo stopiti pred upravo monopolov s pravo našo delavsko zahtevo. Letošnje leto naj bode parola: 1. Da si priborimo pravilnik o plačah, kateri mora odgovorjati današnjim življskim potrebščinam in za katerega e že mnogo let borimo. 2. Da spravimo v življenje »Penzijski pravilnik«, kateri je najbolj važen, posebno za starejše delavce, kateri so že preko 40 let, da tudi 50 let zaposleni, da pridejo do primerne in pravične pokojnine, katero so si že zdavnaj zaslužili; mlajši delavci in delavke pa pridejo tako do stalnega zaslužka in se tudi prevedejo v stalnost.

Pozivamo torej celokupno delavstvo brez razlike glasujte za listo PRVO, katere gasovnica je rdeča in na kateri listi so tudi kandidati vaše Zveze monopolskih delavcev. Vsi na plan s parolo: Kdor ni z nami, je proti nam in proti delavskim interesom. Zmaga naj rdeča lista, PRVA, katere nosilec je Čamerik Ivan.

Razno

Za zgradbo dr. Tumove kočel!

»Prijatelj prirode« gradi svojo prvo planinsko postojanko v Sloveniji.

Karavanke od Rožce do Peči, to je trojne meje med Jugoslavijo, Italijo in Avstrijo, so bolj malo znane še celo vnetim planincem, skoro popolnoma neznane pa so navadnim turistom, čeprav so razmeroma lahko dostopne in skrivajo v tem delu množico lepote in miru. Dobri turisti poznajo v tem delu le najvišji vrh Kepo (2143 m), drugi vrhovi in globeli pa so jim v tem delu večinoma nepoznani, čeprav skrivajo v sebi bisere. Temu pa je krivo pomanjkanje primerne planinske postojanke, ki bi planincem nudila potrebno zavetje.

Naš cilj je Trupejevo poldne (1932 m). Vlak nas popelje do male železniške postaje Gozd-Martuljek, ki je zadnja postaja pred znano Kranjsko goro. S postaje se podamo skozi prijazno vasico Gozd, čez Savo Dolinko, nato pa navkreber na Srednji vrh, malo gorsko vasico, iz katere je diven pogled na Martuljekovo skupino v Julijskih alpah z mogočnim Špiikom. Vas Srednji vrh pustimo za seboj in se vzpenjamo dalje po prijazni dolini mimo potoka in lepih smrekovih ter mecesnovih gozdov do planine Hudi hlevi, kamor dospemo s Srednjega vrha v eni uri. Nato nadaljujemo svojo pot po tihi in senčni dolini Železnici še trideset ure in dospemo na sončno planinico Murovo pod Trupejevim poldnem. S poti od Srednjega vrha dalje imamo divne poglede na Špiikovo skupino. Vso pot do planince Murove imamo dovolj prilžnosti, da si potešimo svojo žejo z dobro studenčnico.

Po malem odpočitku na planinici Murovi nadaljujemo pot preko sedla, meje

med vrhovoma Škrbina in Trupejevo poldne. Trupejevo poldne dosežemo v nadaljnji piči pol uri. Na vrhu ostrmimo lepote pred nami. Tako bogatega razgleda, kakor tu, še nismo imeli na nobenem drugem vrhu. Pred nami leži na eni strani Koroska s svojimi bistrimi jezери, dalje Dobrač, še dalje evropski velikani Ortler, Grossglockner, Venediger itd. Ko pa se obrnemo na našo stran, leže pred nami v solncu vse Julijske planine od Rombona v Italiji do Rjavine. Očarani strmimo in občudujemo krasote tega gorenskega kotička, ki pa je tako malo znan.

Ta kotiček so si izbrali naši »Prijatelji prirode« za namenoma, da ga odkrijejo našim izletnikom in turistom. Dolgo so se pripravljali in trudili, da so prebrodili začetne težave. Sedaj pa je sklep storjen: Na parobku poleg planine Murove v višini okoli 1700 metrov zgradi »Prijatelj prirode« svojo prvo planinsko postojanko — dr. Tumovo planinsko kočel. S tem bo obenem postavil najlepši spomenik svojem prvem predsedniku in voditelju.

V četrtek zvečer je izredni občni zbor Planinske in izletniške zadrge »Prijatelj prirode« v Ljubljani, ki so si jo pred leti ustanovili naši »Prijatelji prirode«, da rešuje gospodarske težave, soglasno sklenil, da zgradi pod Trupejevim poldnem Dr. Tumovo kočel. Načrte za kočel že izdeluje s. inž. arh. Lado Mušič, ki sam kot dober planinec dobro ve, kako mora biti grajena planinska kočel, da nudi prijazno zavetje.

Ker pa so za gradbo kočel potrebna denarna sredstva, je izredni občni zbor obenem sklenil, da izla zadruga zadolžnice po Din 50,—, ki jih bo razpečala med svojimi prijatelji in somišljeniki turističnega društva »Prijatelj prirode«. Na obveznice brezobrestno posojeni denar se bo vračal tako, da se bo vsako leto iznebelo določeno število teh obveznic, ki se bodo nato izplačale. Nadalje izda društvo nabiralne bloke, da bo z malimi prispevki zbiralo svoja sredstva.

Zato poziva »Prijatelj prirode« vse sodruge, prijatelje in somišljenike, da podpro njegovo delo in prispevajo k gradbi Dr. Tumove kočel. Vsi moramo na delo in graditi svojo prvo planinsko postojanko! Dokazimo, da smo močni!

Odpušcanje delavcev

1500 delavcev na cesti.

Lesna industrija je pri nas zaradi sankcij jako prizadeta zlasti v Bosni. Podjetje »Ugar« je odpustilo 500 delavcev, »Feltrinelli« 500, »Varda« 200 in manjša podjetja okoli 300.

Plavž v Zenici je odpustil 1000 delavcev.

Strašne so te vesti sedaj po zimi, ki prihajajo od vseh strani. To je najhujše zlo za proletarca. Kdor še ni gladoval ali njegova rodbina, prezebal, ta težko vse to prav razume.

Za vse te nesrečnike se pa nihče ne briga, niti na najmanjšo pomoč se ne morejo zanašati.

Če je izvoz lesa popustil, ni še treba, da ti ljudje stradajo. Dovolj živil imamo v deželi. Pripravljene morajo biti na take katastrofe; država, banovine in občine!

In končno, tako se pač gospodarstvo ne boljša! Kaj! Narod naj umira brez dela in če dela s popolnoma nezadostno plačo!

Na delavce in nameščence pač nič ne mislijo.

Poglejte, tolikokrat smo že protestirali proti zniževanju plač in mezd.

Tolikokrat zahtevali zakonitev zakonitih minimalnih plač in mezd v višini eksistenčnega minimuma.

Tolikokrat zahtevali (opravičeno), da svobodno potožimo svojo socialno bedo in predlagamo primerne predloge.

Toliko predlogov in iniciativ smo že publicirali. Itd.

Pa nas nihče ne sliši, noče slišati, niti razpravljati o teh vprašanjih.

Vprašanje dveh milijonov delavcev, stotisoče obrtnikov in stotisoče malih kmetov jih ne briga, ne mislijo nanje.

Pa praviš. Organizacije in delavske zbornice nič ne naredo.

Čuj, tu si pa v zmoti. Vedi, da v takih razmerah kapitalistični razred maši usta delavcu, nameščencu, obrtniku in kmetu. In svoja ušesa maši, če kaj poveš.

Zato pa moraš ti sam storiti, kar je potrebno. Postati moraš zaveden, vstopiti v svojo strokovno organizacijo, tam sodelovati in se boriti za izboljšanje socialnega položaja. Ne smeš poslušati razdiračev, ki so najeti, da oslabe tvojo organizacijo. Solidarnost v njej in zvestoba do nje ti morata biti sveti.

Boriti se pa moraš tudi za politično svobodo. Enak državljan si, kakor drugi, ne pa pes kogarkoli. Zato ti gre enakopravnost in svoboda.

Če boš imel močno organizacijo, svobodo in močno politično organizacijo ter tisoč in tisoč naročnikov na svoje delavsko časopisje, potem ne bo nihče več mašil ušes pred tvojimi zahtevami.

Delovno ljudstvo vse to lahko zmore in mu ni treba prav nič oklevati.

S. Margetič:

Kakšne so razmere pekovskih vajencev.

Razmere pekovskih vajencev so naravnost katastrofalne. Ako pogledamo, da je za zdrav pridobitni razvoj glavni pogoj zdrava in sposobna delovna moč, tedaj je vprašanje pridobitne sposobnosti naših vajencev še posebej pomembno in važno. Pogoj njegovega učenja, zdravlja in zaposlitve kot pomočnika so še slabši pri pekovskem vajencu, kakor pri ostalih rokodelskih panogah.

Pekovski vajenci dele usodo pekovskih pomočnikov. Tudi oni morajo, čeprav mladi, delati po noči, da se izuče obrti. Po dnevi pa se jih uporablja za vse druge reči. Tragika teh njihovih razmer je, da so po noči in po dnevi na nogah in morajo delati in to dela, ki so zelo naporna in težka. Mladi organizem vajencev je tako prepričen telesnemu in duševnemu propadanju, ker je nočno delo zani naravnost škodljivo. Pekovski mojstri se razen častnih redkih izjem prav nič ne brigajo o določbah zakona o zaščiti delavcev, ki govori, da se vajenca pod 18. letu starosti ne sme uporabljati za nočno delo. Uporablja se pa na veliko.

Razteganje delovnega časa pri vajencu na 14, 16 in celo 18 ur je naravnost uničenje otroka in ni čuda, da je baš med pekovskimi vajenci največ pohlajencev.

Ko konča nočno delo v pekarni, mora vzeti na ramo koš ali vrečo in iti s težo 20 do 40 kg po cestah k strankam in raznašati kruh. Poleg tega je hrana pičla, po-

ki je razposajeno veselo zaigrala po srcih in ušesih poslušalcev.

Častitam pevovodju in pevcem-sodrugom! Vaša vstrajnost in požrtvovalnost kljubovati lastnemu nehotenju, ki se vas včasih poloti, je rodila lep sad, kaj raste ta sad, da bo še bogatejši in popolnejši.

Operna pevka. Tako govori točka na sporedu. Marta Oberwalderjeva. Koloraturni sopran.

Prvi akordi klavirja. Lepi, vabeči, zvočen, kakor struna mehke, sočen glas je zaplaval iz grla pevke in poljubljaj ušesa in srca poslušalcev. Kaj bi govoril. Žgoleči akordi koloratur iz opere »Mignon« iz opere »Hofmannovih pripovedk«, iz Zajčeve »Hajd u kolo«, so bili, kakor bi pel pod sončnim nehom škrjanček. Sočni tember pevkinega soprana, enako lep v višini kakor v nižini, v pianisimo in forte, je pričaral lepoto pesmi in skladbe v dvorano, kakor če pomladi poleg raznega cvetja zacveti marjetica. Častitam pevki na njeni umetnosti, kakor ji je častitalo občinstvo z dolgotrajnim in burnim ploskanjem.

Recitacija »Sultanove sandale« je bila burno pozdravljena. Saj je v njej bilo povedano vse, kar se dogaja dandanes in pokazana vsa hinavščina in klečplaznost današnje družbe. Da, moral bi biti tudi danes tak sultan, ki bi ukazal:

»Deni jih na osle, suženji, pa jih ženi na okrog po bazarjih: »To so hlapci in sandale so jim bog!«

Mešani pevski zbor »Zarje«. Nežno, lepo je zadonela Ipavčeva:

»Stran malodušnost, stran dvomi! Ponos je v mojem srcu. Kljub vsem namukom, spominom, očitkom, kljub zasmehom, zmerjanju in natolcevanju je vse moje življenje in nehanje služilo najvišji ideji!

Resnici!

Ker sem videl z očmi, s srcem in z razumom, nisem zatajil; in bi ne zatajil ze same zlate nebeske zvezde. Resnica pa je posoda vsega drugega: lepote, življenja, svobode. Dokler sem zvest resnici, sem zvest sebi; dokler delam v njenem imenu, bo moje delo rodovitno, ne bo ovenelo od pomladi do jeseni... Le iz spoznanja resnice raste pravi mladostni požugum in raste z njim upanje v krepko in sončno prihodnost...

Nobeno delo, ki ga je človek izvršil v prilog kulture, ne izgine za vekomaj. Ne ogenj, ne meč ga ne more pokončati.

Svoboda je prosta kraljica, njen dom ni v hudobnih strateh, v tiranstvu ne, ne v farizejstvu — njen dom je pri srečnih ljudeh...

Zastor je padel. V dvorani pa je bilo življenje vse nagrmadeno, v očeh vseh je sijala razigranost, zavest moči in svojega Mi.

»Kje je mogočnejša šola?« sem pomislil, »kje uspešnejši sejalec od takšnega večera?«

Moški zbor »Zarje«.

Prvi nastop. Harmonično so se zllili glasovi v akorde. Pesem »Pisemce« je nežno zbežala po dvorani, zdaj šepetala piano, pianisimo, zdaj spregovorila glasneje. Glasovi pevcev so bili dobri. Enako so bile odpete pesmi »Pij mala, pij« in »Furmanska«.

Polde Dešmar — naš hlapec Jernej — je recitiral Tone Mačkovo pesem k obletnici smrti Ivana Cankarja z njemu prirojeno gledališko umetnostjo. Verzi in njih izgovorjava so bile značilne:

»Prerano si zapustil to dolino šentilorjansko, a mislim, da je bilo prav tako; če, kakor mi, bi danes skrušen ves, po samotarško molčati moral, in razočaran bil hudo.«

»Spet rodoljub po blatu Belo krizantemo išče

in skuša jo pripeti na novoskrojen frak, tvoj rdeči nagelj je pa vrgel na gnojišče, kjer ga pobere včas kak siromak.«

»Kulture mrak nas spet če zagrniti, v njem ti si svetla nam podoba iz sanj. Brezdomovinci — mi — ji hočemo slediti, dokler Hlapec Jernej ne vstane v novi dan!«

Zaorilo je po dvorani. Ponos in samozavest je vstajala v prsih.

Luči ugasnejo. Zastor se razgrne. V mraku je vidno belo platno. Zdajci se na njem pojavijo pisane besede. Gledalci čitajo:

»Moje delo je knjiga. Opri jo domovina, da boš videla, kdo ti je pravi sin! Dal sem ti kar sem imel. Dal sem ti srce, razum, fantazijo in svojo hese-do, dal sem ti svoje življenje — kaj bi ti še dal?«

Ivan Cankar iz »Bele krizanteme«.

Diapozitiv — besede ugasnejo. Bel zastor se umakne. Na odru zagovori govornik zbor. Zadaj se vidi na platnu senca — Ivana Cankarja — in njegove kretanje govore z govornilnim zborom:

stetja na vrečah, zrak zaduhal, nezdrav — mora se mladi organizem zlomiti.

In pogledimo, ali je tako že v zgodnji mladosti izčrpan organizem sposoben stopiti v življenje s trdoto ustvarjanja vsakdanjega kruha in svoje eksistence?

Povdarjamo, da je rešitev vajeniškega vprašanja tesno vezano z rešitvijo vprašanja nočnega dela v pekarnah.

Nočno delo v pekarnah mora biti odpravljeno.

To zahteva higijena, zdravje človeka in morala, da rabim ta izraz.

Kultura

»Snaga« št. 12. je izšla in prinaša članke Jova Jakšića, Pavle Malera, Vladeta Bibija, Hermana Vendelna, Karla Kautskega in druge. Pester je pregled politični in kulturni.

Književni horizonti št. 1 prinaša članke in pesmi ter obširni pregled, komentarje, polemike etc.

Delavsko zavarovanje v letih gospodarskega zastoja je knjiga, letno poročilo 1934, ki jo je uredil dr. Joža Bohinjec, ravnatelj OUZO.

»Drama«, št. 4 razpravlja o važnosti režiserja v novi igri, razmišljanja o ljudskem odrju, o ljubljanskem gledališču. V tehničnem delu ima pouk o šminkanju.

Politični samouk 3. zvezek prinaša razpravo o državi. Izhaja dvakrat mesečno.

Nikola Polić »Jučerašnji grad« je zbirka pesmi 1910—1935, ki so izšle v Zagrebu v biblioteki »Napredni hrvatski pisci«. Cena 30 Din. Izdana je ta zbirka za 25 letno N. Polićevu književno delo.

»Prijatelj« jubilej. Slovenci smo bogati na založbah, še bolj pa na revijah in časnikih, ki jih izhaja pri nas 177. V zadnjih letih pa jih je precej propadlo, ker niso imeli življenske moči. Družinska revija »Prijatelj« pa se je vzdržala vsa ta leta, prebrodila krizo in prehaja črtos v deseto leto svojega obstoja. Jubilejna novoletna številka »Prijatelja«, ki je pravkar izšla z razkošni obliki na 64 straneh, prinaša toliko zanimivega in pestrega čtiva, da jo res vsakdo z užitkom bere in našel v njej to, kar bo iskal. O »Prijatelju« lahko mirno rečemo, da je odlično nadomestilo za razne inozemske revije, ki jih nekateri še zmerom po nepotrebnem uživajo in razmetavajo zanje veliko denarja. »Prijatelj« pa je revija z vso pestrostjo in je vsak naročnik vesel, ko jo dobi. Razen tega izdaja »Prijatelj« vsako leto tudi dve zbirki prevodov iz svetovne književnosti in sicer 10 knjig lepote in 10 knjig rodbinske književnosti. Med letošnjim programom, ki ga prinaša ta številka, bi zlasti opozorili na žeromškega mojstrstvo »Povest greha«, Lewisov »Mantrap« (v Levstikovem prevodu) in Vojinove roman iz nove Rusije »Pisani kamni«, ki izidejo vsi v leposlovni knjižnici. V isti zbirki izidejo še knjige Lidije Merlinove: »Ljubezenske pesem Azije« in Laurids Brunnar: »Vana Zantena srečni čas«. V rodbinski zbirki bo založba kot prva predstavila Slovence našega rojaka barona Gagera, ki je že zaslovel po vsem svetu, s povestjo »Beg iz pekla«. Razen tega bodo ljudje ne dvomno radi brali nov prevod Dumasjevih »Treh mušketirjev«, duhoviti »Dnevnik malopridnega Jurčka«, potem povest Ph. Oppeheimera: »Igra za prostost« in Gottfrieda Kellerja: »Romeo in Julija na vasi«. Knjige so zelo poceni in stane leposlovna zbirka za vse leto 100 Din, rodbinska pa komaj 67 Din (za vezavo v platno se doplača pri vsaki zbirki 60 Din). Revija »Prijatelj« stane sama za vse leto 62 Din, naročniki ene izmed obeh zbirk pa jo dobe za polovično ceno. Vsem, ki se zanimajo za edicije »Prijatelje-

ve« založbe, svetujemo, da pišejo po prvo številko, ki jo dobe brezplačno na ogled. Tu bodo lahko dobili vse natančnejše podatke. Uprava »Prijatelja« je v Ljubljani, Dalmatinova ul. 10. Založbo toplo priporočamo!

»Za pridne roke — za vsako nekaj«. Izšla je pod tem naslovom v zbirki »Za pridne roke«, ki jo izdaja založba revije »Žena in dom«, že peta knjiga ročnih del. V tej knjigi je cela vrsta vzorcev za razna kvačkana in pletena oblačila, ki jih bo izkoristila lahko vsaka, če je pazljivo in z zanimanjem predelala prejšnje knjige, v katerih so bili podani osnovni nauki kvačkanja, pletanja, šivanja in vezenja. Na 93 straneh je 36 modernih modelov za otroška, dekliška in ženska oblačila, bodisi za vsak dan, za sport ali pa za kopanje. Pri vsakem modelu, ki ga spremljata slika in pomanjšani kroji, je skoraj vedno tudi vzorec ročnega dela. Ker so mimo tega vzorci jasno in preprosto popisani, bo vsaka, celo tista, ki ji sicer pletenje ali kvačkanje ne gre preveč od rok, lahko naredila iz te knjige vsak model, ki ji bo všeč. S tem delom, ki je glede na obseg in na številne slike nenavadno poceni, so dobile naše žene in naša dekleta že dolgo pogrešano knjigo, ki je bodo vsele zlasti tiste, katere niso mogle uporabljati podobnih listov in knjig v tujih jezikih. Ker v tej knjigi ni nobenega vzorca za moška volnena oblačila, bo založba, kakor je pravkar napovedala, izdala še eno knjigo, v kateri bo prav dosti moških telovnikov, pulverov in svitrov, poleg tega pa še nekaj najnovejših ženskih oblačil, kar bodo pridne žene prav gotovo z veseljem pozdravile. Knjiga stane Din 30.—. Naroča se pri upravi »Žena in dom«, v Ljubljani, Dalmatinova ul. 10.

Jožef Hofbauer: »Pohod v zmedo«. Vojnih romanov smo dobili zadnja leta lepo število v vseh jezikih, pri vseh narodih. Postali so skoraj moda, in ljudje, zlasti tisti, ki so sami preživeli vojno z vsemi njenimi grozotami, so jih z navdušenjem brali, čeprav so se jim zdeli nekako tuji, daljni, skoraj bi rekel neresnični. Večina izmed njih je pač popisovala vzhodno fronto, boje med Nemci in Francozi, ki jih naši ljudje niso toliko poznali, da bi se bili vanje mogli prav živjeti. Popisi, ljudje, vse je bilo navadno tudi preveč idealizirano, zamegljeno. Zdaj pa napoveduje založba »Evalit« v Ljubljani, ki je izdala zadnja tri leta lepo število odličnih knjig, Jožefa Hofbauerja vojni roman »Pohod v zmedo«, ki se dogaja med našimi ljudmi na naših tleh. Slika nam italijansko fronto od začetak, ki je Italija napovedala Avstriji vojno, do razsula, ki je trlo stavbo dvojne monarhije podrl kakor stolp iz kvart. Avtor, ki je vse te čase sam doživel, ki je prišel tudi med fante 17. in 27. polka, ki je prelivaval svojo kri na Krasu in v Tirolah, je čudovito živo zajel vse to življenje in ga kot spreten risar opisal tako resnično, da bralec, zlasti tisti, ki je vse to sam doživel, ostrmi. Vse je opisal enako verno, vojaško, ki šele na fronti v toči granat spoznajo otropo grozo vojne, tahiriranje na etapi, visoke vojaške dostojanstvenike, ki so mislili, da je vojna kakor partija šaha, domače v zaledju, ki stradajo in moledujejo za skorjo kruha, ljubezen za fronto, ki ne pozna meja in trezne razsodnosti, prav vse. Prav zaradi svoje živosti zasluži ta knjiga, da jo vsakdo prebere. Tistim, ki so sami krvaveli na fronti bo spomin morda žalosten, mladini pa nad vse resen opomin, da ni vse zlato kar se svetli in da vsaka vojna, naj se še tako dobro konča, prinese več gorja in trpljenja kakor koristi. Založba »Evalit« je izdala letos že šest knjig. Celotni letni program (10 knjig) stane za mehkovazane knjige 100 Din. Za vezavo vseh del v platno pa se doplača Din 60.—. Naroča se v Ljubljani, Dalmatinova ul. 10. Založbo toplo priporočamo.

Dragotin Goricanov:

Gorenjska metropola v jeseni

(Strokovno gibanje.)

(Konec.)

Prišla je nedelja 6. oktobra. Težki oblaki so se podili z juga na sever in zakrivali vrhove naših planin. Že jutraj je v presledkih močno deževalo. Kakor bolj se je pa bližala ura najavljenega shoda, tem bolj neprenehoma je lilo.

Začeli smo se zbirati v dvorani skoraj premočeni, čeprav nekateri nismo bili daleč od mesta. Nekateri sodrugi so majali z glavno, češ, vsa naša agitacija zastoj, vsa reklama brez pomena. Toda do pol 10. ure se je pa le nacapalo toliko ljudi, da je bila dvorana polno zasedena.

»Glej jih sodružice! Vsekakor me veseli, da kljubujete slabemu vremenu,« sem pozdravil delavke, ki so prišle iz vasi dobro uro oddaljenih.

»Saj smo čitale v »Delavski Politiki«, da naj se tudi v slučaju slabega vremena odzovemo sireni naše strokovne organizacije. Če pridemo šestkrat v tednu v tovarno, naj pridemo še sedmič, ko se gre za dosego naših pravic!«

»Tako je! — Sedmi dan je bol ustvaril človeka, mi pa hočemo sedmi dan temu človeku izoblikovati pot, ki mu bo končno zbrisala med razredi velike življenjske razlike.«

Shod se prične. Centralni tajnik govori: Brezmejna je kapitalistična eksploatacija in brezsrčna je njihova kultura, ki vidi v človeku-delavcu danes le še neizrabljivi živ stroj (saj se izrabljene delavne sile lahko nadomeste z novimi), slabši od brezpravne živine. Odpor proti nemoralnemu kapitalističnemu instinktu po profitarstvu, more roditi le borba organiziranega delavskega razreda. Kjer je delavstvo združeno in odločno, zavladno, tam je kapitalistično izkoriščanje vsaj deloma omejeno. Začeli smo veliko akcijo, da zboljšamo življenjske razmere tekstilnega delavstva, da vsaj delno zajemo val kapitalističnega izkoriščanja, ki zlasti v nekaterih kranjskih tovarnah, ne pozna mej. V Sloveniji se je tekstilno delavstvo že v večjih krajih postavilo v borbo proti brezmejnemu izkoriščanju, žal pa ni zadovoljivega uspeha. In to ravno radi tistih delavcev, ki še vedno spijo »spanje pravičnega« in čakajo na nekega Mesijo, da bi jih »odrešil«.

Naša naloga je, razgibati vse množice tekstilnega delavstva Slovenije in si izboriti za vse enotno kolektivno pogodbo. To pa bomo dosegli le, ako bo delavstvo res enotno in organizirano. Zato obljubite mi, da se organizirate in da greste s podvojeno silo na delo za organizacijo, ji pridobivate novih članov in ustvarjate v delavstvu zavest in organiziranost, ki bo zlasti potrebna v boju za naše pravice...«

Obrazi poslušalcev so bili resni in videti je bilo, da vsi prisegajo zvestobo organizaciji. Po shodu pa so se pri blagajniku organizirali vsi tisti, ki svojo dolžnost iz neznanjih razlogov do zdaj še niso izvršili.

Tako skupno delo bo imelo velik uspeh za organizacijo. Treba je vsakega pridobljenega člana takoj vzgojiti za bojovnika in agitatorja. Le na ta način se bo članstvo organizacije hitro množilo in le na ta način bo možno organizirati vse tekstilno delavstvo. Takrat bomo pa razmere kranjskega delavstva videli v drugačni luči. Delavci in delavke bodo bolj ponosno in zavestno hodile v tovarno. Delalo se ne bo več 10. do 12. ali še več ur na dan, kajti ravno tekstilno delavstvo potrebuje več solca in zraka. Posvetilo se bo pa tudi lahko več izobrazbi. Ob sobotah in nedeljah ne bo več toliko gospodaril alkohol, ker je njemu pristopno le delavstvo, ki je fizično, in deloma vsled slabega zaslužka tudi duševno ubito. S kolektivno pogodbo se bodo razmere delavstva uredile in plače povzile na nivo, ki vsaj deloma odgovarja dostojni eksistenci. Vse spore med podjetjem in delavstvom bo reševala organizacija, oziroma delavstvo s kolektivnim nastopom.

Kakšne razmere pa vladajo danes? Najmanjša nepokorščina in odpor proti podjetniškemu absolutizmu, je lahko vzrok, da se znajdeš na cesti. Podjetniki se na posameznika ne ozirajo. Tudi z osebnimi grožnjami se ne da zboljšati mizerni položaj. Tako vidimo, da cesebni napad nekega delavca na ravnatelja Sirčeve tovarne ni izboljšal razmer v tovarni. Tudi odpuščen delavec v podjetju Božič, ki ga je potem na grožnjo podjetje ponovno zaposlilo, ni izboljšal razmer v podjetju. S takimi metodami se omeji samo svobodno kretanje podjetnika, ki pa ima razne pripomočke, da se zavaruje. Ni pa s tem koristil sebi in ne drugim. To so nekulturna početja, ki rode samo še večji barbarizem. Zato borimo odkrito in pošteno, ki je edino na mestu za kulturnega delavca. Saj imamo naše svobodne strokovne organizacije, ki so danes zakonita zaščita delavcev. Če bi v Sirčevi in Božičevi tovar-

ni delavci potom organizacije nastopili enotno, pa bi bil njihov položaj drugačen. Resnica je, da nekateri mojstri, delovodje, obratovodje itd. postopajo z delavci tako, da morajo imeti res jekleno voljo in dobre živce, da obranijo hladno kri. Glavna opora tem elementom so pa še nekateri takozvani predelci in denuncijanti, ki imajo veselje in zabavo, če svojemu sodelavcu škodujejo in s tem namen, da se podjetniškemu osobju prikupijo. Zalostno je to, da podjetniško osebo, ki je dejansko do obratovodje in ravnatelja podleženo istemu kapitalizmu, kakor delavci (razlika je samo v boljšem mestu), da tako nasprotujejo organiziranju delavcev, ki nočejo nič drugega, kakor boljše delovne pogoje. Sicer imajo direktive od podjetja, ali marsikaj se lahko spregleda, ako se vidi, da je delavec do teh zahtev upravičen. Mi, kranjski delavci, pa si te upravičene zahteve izvojujemo, ne glede na razne ovire, ki nas čakajo. Organizacija naj raste toliko časa, dokler ne bomo vsi organizirani. Vsi moramo biti organizatorji in vsi moramo biti revolucionarji...

Naj vstane organizirano razredno zavedno tekstilno delavstvo v Kranju!

Naj živi in raste naša podružnica Splošne delavske strokovne zveze!

Naj se uspešno izvojuje enotna kolektivna pogodba za vse tekstilno delavstvo Slovenije!

Dodatek;

Hitro minevajo jesenski dnevi in so že malone pri koncu. Kakor večina dni v jeseni, je bil tudi dan 24. novembra neprijetni dan. Na inicijativu agilih sodrugov je SDSZ ta dan sklicala ponovni shod za vse tekstilno delavstvo. Sicer ni bilo velike agitacije za shod ali kljub temu je bila dvorana nabito polna. Ob otvoritvi je zapel pevski zbor delavski pozdrav: »Zdravi, hrabri bojovniki...« Nastopil je tudi govorniki zbor, rekrutiran iz vrlih in mladih sodrugov in sodrugov, ki je prepojen z delavsko miselnostjo podal T. Čufarjev: Naš dan... Tako se je shod nekako slavnostno začel. Naši pevci in dramatičarji so se potrudili, da z delavsko pesmijo in govornim recitatom vcepijo zborovalcem popolnejšo razredno zavest in močnejšo borbena voljo. Nato je centralni tajnik ponovno risal položaj tekstilnega delavstva in navedel akcije, ki jih vodi širom Slovenije, nampram brezobzirnemu kapitalizmu, da so slišali tudi zborovalci, ki prveemu shodu niso prisostvovali. Nadalje je prikazal kako »narodni predstavnik« rešuje krizo vedno v škodo delavstva, kljub temu, da so o ne vzdržnem položaju njega od raznih strani dobro in pravočasno obveščeni. Bedni in siromahni zamenjajo pomoči od teh »narodnih predstavnikov«. Gospodje nič ne slišijo o potrebi zavarovanja proti brezposelnosti in onemoglosti. Nič ne naredi proti dražini, nič proti trošanju na najnujnejše življenjske potrebščine itd., itd. (Naš »narodni zastopnik« se je pred volitvami na shodu v Kranju zelo zavzemal za zavarovanje za brezposelnost in starost. Z njegovim programom je »zadovoljil« i industrijalca i kmeta i delavca...) Na svoj račun so prišli vsi zlasti vsled tega, ker se je na vse to še zalilo... Kdor ni za pijačo riskiral sam ali kdor ni mogel riskirati, je pil na račun »narodnega zastopnika...« Zasedujem domačo politiko po vseh slovenskih časopisih, ali nisem še čital o interpelaciji našega »narodnega zastopnika« na ministra za socialno politiko in narodno zdravje, da kot pravomočna oseba to zavarovanje izvede. Naš »narodni zastopnik« se je menda opredelil po mnenju večine in noče delati nesoglasja v Narodni skupščini. Saj peščica ljudi, ki ga je volila, itak še zaenkrat ne potrebuje zavarovanja zoper brezposelnost in starost. Mi pa njegovim besedam že itak prej nismo verjeli, zato smo ostali doma. Tako danes za »narodnega zastopnika« to zavarovanje ni več aktualno. Tudi ni več prilike, da bi se na račun »narodnega zastopnika« pilo...

Držimo se principa:

Osvoboditev delavskega razreda je delo delavcev samih!

Zato vsi v svobodne strokovne organizacije, da izvojujemo zahteve, ki so za nas življenjskega pomena. Ne čakajmo, da se nam vsled slabe prehrane in neznosnih razmer v tovarni pri 10, 12 ali še več urnem delavniku zarije kal tuberkuloze v pljuča. Zahtevamo življenje in ne hiranje pri delu in zaslužku... Samo z organiziranostjo je naša rešitev. Naše vrste morajo biti vedno močnejše; naša pot mora kazati vedno naprej... Apelliraj na organizirane članice in člane, da pridobijo v novem letu vsaj vsak po enega novega člana za organizacijo. Povdarjam še enkrat, da moramo biti vsi organizatorji in vsi borci za naše pravice.

SREČNO IN VESELO NOVO LETO

želi vsem svojim članom, nameščencem, vsem krajevnim odborom, sodelavcem in poslovnim prijateljem

Načelstvo in Nadzorstvo

KONZUMNEGA DRUŠTVA ZA MEŽIŠKO DOLINO
r. z. z o. z. v Prevaljah.

Konzumno društvo za Mežiško dolino. r. z. z o. z. v Prevaljah

Poštni predal št. 3. Poštni čekovni račun 12.048. Telefon interurban št. 5. Brzjav: Kodes Prevalje. Osrednja pisarna in centr. skladišče v Prevaljah. Podružnice: Prevalje, Leše, Mežica, Črna I, Črna II, Sv. Helena, Guštanj, Muta in pekarna v Prevaljah. — Zadruga nudi svojim članom vedno sveže blago po najnižjih cenah. — Hranilne vloge sprejema centrale v Prevaljah in njene podružnice ter jih obrestuje po najvišji obrestni meri. Vse nove hranilne vloge se na zahtevo vlagatelja takoj izplačajo. — Prodaja se le članom. — Član društva postane lahko vsak. — Delež znaša samo Din 100.—.